

GYŰJTŐ: KOVÁCS ILDIKÓ

GYŰJTÉS IDEJE: 1974.

TART.: KÖZMONDÁSOK, SZÓLÁSOK, MONDÁSOK

9 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: CSAKA NYT

SAK MUTATÓ: XXVIII)

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

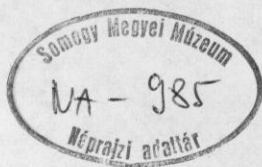
KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁR MŰS

ÁTVETVE AZ EGYSÉGES LTK. 2754-es TÉTELE ALÓL

NYITL-KÖNYV MÚZEUM KARTOVÁN

2754

KÖZMONDÁSOK, SZOLÁSOK, MONDÁSOK.

A közmondások egyszerű de sokat mondó tömörsége hiven tükrözi a magyar nép mindennapi életét. A siker és a sikertelenség, a kár és a haszon, a jó és a rossz a megfontolt és megfontolatlan cselekvések következménye, ezeket a következményeket hasznos utalásul a jövőre nézve helyt álló, apró mondatokkal leszögezi; okuljon, tanuljon belőle mindenki.

A közmondások zöme főként a parasztság életével kapcsolódik össze, évszázadok tapasztalatát, tanulságát őrzik. Sok vidám bírálatot is tartalmaz egyszerűen megfogalmazva. Akinek vagy akiről mondják nem sértődik meg, annyira általános, esetleg kedélyesen visszavág: "A magad háza előtt seperj!"

A szólások inkább helyi jellegűek, átvitt értelműek, humorosak.

A mondások való eredetűek, emberhez, állathoz fűződnek hasonlatot példázva. Ezek között van olyan amelyik más megyebeli községhez kapcsolódik de a lakosság keveredése folytán /házasság/ községünkben szájon forog. Hátterüket néhány mondatban világítom meg.

Csákány, 1974. július.

Kovács István

Közmondások:

- Addig hajlitsd a vasat amig meleg.
Addig jár a korsó a kútra, mig eltörik.
Addig üsd a vasat amig meleg.
Addig nyujtózkodj ameddig a takaród ér.
- Adja Isten ugy legyen, kis disznónak nagy hája.
A harag rossz tanácsadó.
Ahány ház annyi szokás.
Ajándék lónak ne nézd a fogát.
A jóból is megárt a sok.
Aki a fillért nem becsüli, a forintot nem érdemli.
Aki hazudik, az lop is.
- Aki kutyával kötekedik botja legyen.
Aki korpa közé keveredik megeszik a disznók.
Aki másnak vermet ás maga esik bele.
Aki mer az nyer.
Akinak Isten a barátja hamar üdvözülni.
Akinak nem inge, ne vegye magára.
Akinak nincs az eszében, annak legyen a lábában.
Aki sokat esküszik, kevés igazat mond.
A lónak négy lába van még is megbotlik.
A madár se piszkít a saját fészkébe.
Amelyik kutya ugat az nem harap.
Amit ma megtehetsz ne halasz holnapra.
Amit Miska megtanult, Mihály sem felejt.
Amilyen az adjon Isten, olyan lesz a fogadj Isten.
A nagy halak megeszik a kis halakat.
- Átok nem száll se fűre se fára, rászáll az ember fiára.

A pap se predikál ingyen.

A szokás hatalom.

- Az idő mulik, a becsület fogy.

Az Isten nem siet, nem is felejt.

Az kiabál, akinek a háza ég.

Aki utoljára nevet, az nevet nagyobbat.

- Az öregnek lábaszárába szárad az esze.

Bagoly mondja a verébnek, nagyfejü.

Bátraké a szerencse.

Bajnak, kárnak nincs gazdája.

Beszélni ezüst, hallgatni arany.

Busuljon a ló, elég nagy a feje.

Bolond likból bolong szél fuj.

Bolondnak áll a szerencse.

Bort iszik, vizet prédikál.

Csipereg-csöpörög, egyszer majd nekiered.

Csalánba nem üt a ménkü.

Csunya, amikor a bolha köhög.

- Dicsért eperjének nem kell nagy kosarat vinni.

Dicsért epernek nem kell kosár.

Dobszóval nem lehet verebet fogni.

Ebül szerzett jószág ebül vész el.

Egyik kutya, a másik eb.

Egyik 19 a másik egy hiján 20.

Egy bolond százat csinál.

Elveri mint a jég a határt.

Egy jottányit sem enged.

Eltűnt mint szürke szamár a ködben.

Egy fecske ne csinál nyarat.

Ebcsont összeforr.

Egyszer volt Budán kutyavásár.

1. Egy bűdös vasa sincs.

Él mint a hal a vízben.

Farkast emlegetnek kert alatt kullog.

Fejétől büzlik a hal.

Gyáva népnek nincs hazája.

Gyorsan, frissen, pestiesen /mindig sietnek a pestiek/

Ha lud, legyen kövér.

Hallgat mint a süket disznó a buzában.

Ha felkötötted a kolompot, akkor kolompolj.

2. Haraggal nem sokra megyünk.

Hoszabb a nap a kolbásznál.

Hazug embert, sánta kutyát könnyen utoléri.

Isten nem ver bottal.

Igy nem lesz belülünk énekes kodis.

Jó bornak nem kell cégér.

Jobb későn mint soha.

Jobb ma egy veréb mint holnap egy tuzok.

Jobb félni mint megijedni.

Jön még kutyára déj.

Ki korán kel, aranyat lel.

Ki hogy él, úgy itél.

Kéz-kezet mos, tehát piszkos.

Kutyá ugatás nem ér fel az égig.

Kutyából nem lesz szalonna.

Kihuzéntott mint szaros Pista Jézus nevenapján.

Késő bánat eb gondolat.

Ki mint vet úgy arat.

Kerülgeti mint macska a forró kását.

Könnyü a békát a tóba ugrasztani.

Kinek a papá, kinek a papné.

Könnyü Katót bálba vinni, hogy ha ő is akar menni.

Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát.

Kicsi a bors, de erős.

Kecskére bizta a káposztát.

Legjobb az egyenes ut.

Lassan járj, tovább érsz.

Lassu viz partot mos.

Minden nagykapu mellett van egy kiskapu.

Mindenhol jó de legjobb otthon.

Madarat tolláról, embert barátjáról lehet megismerni.

Minden kakas a maga szemétdombján hatalmas.

Mindenki a saját házatáján söpörjön.

Más szemében meglátja a szálkát, magáéban nem látja a gerendát.

Ma neked, holnap nekem.

Mindenki a saját szerencséjének a kovácsa.

Madarat tolláról, kérőt ajándékaról lehet felismerni.

Más kárán tanul az okos.

Minden szentnek magafelé hajlik a keze.

Nincsen rózsa tövis nélkül.

Néz mint Ferkó Pesten.

Nézi mint borju az uj kaput.

Ne igyál előre a medve bőrére.

Ne ferd az ördögöt a falra.

Neki minden falra hányt borsó.

Nem mind arany ami fénylik.

Nem esik messze az alma a fájától.

Ne ezólj szám, nem fáj fejem.

Néma gyerekeknek anyja sem érti a szavát.
Nincs az a telt zsák, amelyikbe egy szem buza még ne férne.
Nem enged a 48-ból.
- Nagyobbat tojik a tyukja mint másnak a, ludja.
Nem zörög a haraszt ha nem fujja a szél.
Nem csak egy tarka kutya van a világon.
Nem a ruha teszi az embert.
Ne fuss olyan szekér után, amelyik fel nem vesz.
Nyugtával dicsérd a napot.
Olcsó husnak hig a leve.
Olyan teli szekér nincs, amelyre még ne férne.
- Olyan madár nagyon ritka, kinek kedves a kalitka.
Ott terem az ördög, ahol emlegetik.
Pénz beszél, kutya ugat
Pénz nélkül mulatni bajos.
Pénz olvasva, asszony verve jó.
Remeg mint a béka a miskolci kocsonyában.
Reszket mint a nyárfalevél.
Rest többet fárad, fösvény kétszer fizet.
Sok kicsi sokra megy.
Sok lud, disznót győz.
Sokat akar a sz^arka de nem bírja a farka.
Sok beszédnek sok az alja.
Többet ésszel mint erővel.
Türelem rózsát terem.
Több kéz, hamar kész.
Több is vészett Mohácsnál.
Ugy megy neki mint kecske a késnek.
Üres kalász fennen hordja fejét.
Zsák megleli^a foltját.

Szólások:

Isten szemara./Jámbor és türelmes./

Lóg az eső lába./Esőre áll az idő./

Neki-neki meg vissza./Valamihez hozzáfog aztán abbahagyja./

Állja a sarat./Kitartó ember./

Beszél akár a vízfolyás./ömlik belőle a szó./

Maga alatt vágja a fát./Kárt tesz magának./

Tulló a célon./Elszámítja magát./

Megy mint a karikacsapás./Könnyedén gurul azaz jól teszi dolgát./

Kutya baja./Nem történt vele semmi, jól van./

Szegény mint a templom egere./Semmije nincs./

Köd előtte, köd utána./Nyomtalanul eltűnt./

Nagy fába vágta a fejszójét./Nagyobb feladat elvégzésére

vállalkozik mint amennyire a képességei engednék./

Kigyót-békát kiabál rá./Rosszat mond róla./

Azt se mondta fapapucs./Nem köszönt vagy a kérdésre nem válaszolt./

Se kukk se bekk./Semmit nem szól./

Faképnél hagyja./elhagyja./

Szó éri a ház elejét./Rossz hirbe keveredik, rosszat tesz,
ezért elítélik, megszólják./

Ott seper ahol a papok táncolnak./Ahol könnyen hozzáférhet./

Itt van a kutya elásva./Hibájára rámutat./

Magas neki mint ökörnek az ABC./ Nem ért hozzá./

Átesik a ló tulsó oldalára./ Tulzásba megy./

Köti az ebet a karóhoz./Ostobán fogadkozik./

Ugy rikácsol akár egy páva./Hangoskodik./

Ravasz mint a róka./ Óvatos./

Üvölt mint a sakál./Magából kikelve ordít./

- Cihereg-cuhorog mint a ferkicáné malacca./Rihég-rehég./
Állott tóban lakik a béka./Kummancsi ember./
Igénytelen mint a szamár./Kevéssel beéri./
Áll mint Bálaám szamara a hegytetőn./Csodálkozik./
Ugy jár mint a molnár macskája a vizparton./Lusta ember./
2. Elindul mint a göllei bocskor Atala felé.
- Dencsre kell menni kész beszédért./Ott minden kapható./
Eb ura fakó./ Oda se neki./
Ugy esik mintha dézsából öntenék./Sűrűn./
4. Alakul ,mint a pupos gyerek a prés alatt./Kényszerből teszi./
Tisztázott mint a jó Jancsi./Mindenét elpazarolta/
Megrázlak mint Krisztus a vargát./Keményen./
Nesze semmi fogd meg jól./Értelmetlen dolog./
Szegény az eklézsia,a pap maga harangoz./Mindenre nem telik,
maga készíti el./
Ugy él mint Marci Hevesen./Mindig szilvát evett,megszökött./
Te sem vagy különb a Deákné vásznánál. /Nem jobb mint más./
Mindenképpen el kell menni ha cigánygyerekek potyognak is.
/Utazásának nem lehet akadálya,/
Üt mint a dolond óra./Pontatlan./
Heten vannak mint a gonoszak.
Nem izlik neki mint Petinek a mácsik./Valami nem tetszik,/
Kifogyott mint a jádi pap az imádságból./Türelmét vesztette./
Ugy készül mint a Luca széke./Lassan/
Ugy nézett rám mintha megöltem volna apját-anyját./Dühösen./
Ugy néz mint egy vasvilla./Indulatosan./
Iszik mint a kefekötő./Nagy kortyokban./

Mondások:

Fohászkodik mint a magyaródi tehén éjféli mise alatt.

/Balatonmagyarodon az istállóban alvó szolgálégény arra lett figyelmes, hogy éjféli mise alatt -karácsony szent estéjén/ a marhák beszélgettek. Az ökrök panaszkodtak, hogy gazdájuk rosszul bánik velük, csak kukoricaszárral eteti őket, pedig ők huzzák az igát. A tehén semmit sem szolt csak nagyokat sóhajtozott. Azóta mondják: "Fohászkodik mint a magyaródi tehén éjféli mise alatt./ Értsd: Nem mer panaszkodni csak sóhajtozik.
- Semmi kedve mint a holládi gyereknek az apja temetésén.

/Meghalt a holládi ember s fia a temetésen panaszkodott, hogy nincs semmi kedve./ Oka van a szomoruságra./

-Amilyen a malac, olyan a mise.

/A pap a halott lelkiüdvéért kis misét mondott. A családnak nem tetszett s megkérdezték a papot miért mondott ilyen rövid misét. A pap válaszolt: "Amilyen a malac, olyan a mise." A malac bizonyára kicsi volt./

-Nem fér meg mint a dencsi ember a berekben.

/Két ember kaszált a dencsi nagyberekben és nem tudta az egyik a másikat kikerülni, mivel a kaszáló keskeny volt./

-Se vége se hossza mint a Szántó énekének.

/Volt a faluban egy szegény ember, kissé bolond is. Járt a házakat s a maga rögtönözte dalokkal szórakoztatta a népet, ezért enni adtak neki. A dalai bizony kelekótyák voltak, egy végben sokáig édalolt. Megkérdezték tőle, hogy mikor lesz vége? Igy válaszolt: Esetleg, szóval ennek vége sincs.!"